

СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА УСПІШНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ У ВНЗ

Бабаліч В.А.

Україна, м. Кропивницький, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Інтеграція України до європейського та світового освітніх просторів, стрімкі соціокультурні зміни вплинули на освіту в Україні, зокрема й вищу професійну, підвищили вимоги до особистості, її професіоналізму, здатності до ефективної співпраці в різних групах, умінь гнучко адаптуватися у різноманітних соціальних обставинах й середовищах для розширення можливості виконання завдань, а також працевлаштування. Це стосується насамперед майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту, адже в їхньому професійно-спотривному житті можуть бути ситуації успіху й невдач, травм, недовготривалість спортивної кар'єри.

На сьогодні, основні нормативно-правові документи, що окреслюють проблеми фізичної культури та спорту є Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Державна національна програма “Освіта” (Україна XXI ст.), Закони України “Про вищу освіту”, “Про фізичну культуру та спорт”, Цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров'я нації”, проект “Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років”, Концепція фізичного виховання в системі освіти України, які вказують на посилення значення ключових компетентностей майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту.

Зміни у підготовці майбутніх кваліфікованих спеціалістів до європейських стандартів вимагають перегляду всієї підготовки загалом. Інтеграційні й міграційні процеси, впровадження програм академічної мобільності студентів все це створює нові вимоги до підвищення якості освіти. Про це говорить і той факт, що на сьогодні залишаються в процесі перегляду і оновлення Державні стандарти вищої освіти. У наказі МОН України від

01.06.2016 № 600 “Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти” серед вимог до освітньої програми перелік професійних компетентностей випускника займає важливе місце у створенні освітніх програм. Такі зміни, які відбуваються у вищій школі дають можливість отримати не тільки якісну освіту та розширити свої знання в області європейської культури, а також бути справжнім європейцем.

На нашу думку в світі нинішніх подій формування соціальної компетентності у майбутнього фахівця фізичного виховання і спорту постає ключовим аспектом який дасть можливість підготувати висококваліфікованого спеціаліста до професійної діяльності. Ми вважаємо що розвиток соціальної компетентності допоможе швидко увійти в професію, соціально інтегрувати. Такий досвід під час професійної діяльності допоможе встановити оптимальні зв'язки між своїми підопічними, успішно працювати у колективі, бути комунікабельним.

Однак попри задеклароване державними документами підсилення орієнтованості освіти на життєві, соціальні потреби особистості на сьогодні залишається актуальним питання розробки та впровадження нових освітніх стандартів для досягнення студентами компетентностей, які покладені в основу освітніх галузей наближених до загальноєвропейських стандартів, зокрема, соціальної компетентності.

Результати аналізу наукових джерел підтверджують підвищення уваги до проблеми формування соціальної компетентності особистості. Теоретичною основою дослідження виступають праці вітчизняних (І. Бех, Н. Бібік, О. Варецька, В. Кремень, І. Зязюн, Л. Коваль, О. Кононко, І. Костюк, В. Кузь, М. Лукашенко, В. Масленнікова, В. Москаленко, Н. Ничкало, В. Оржеховська, Г. Пустовіт, В. Радул) та зарубіжних науковців (А. Біне, П. Бове, А. Гавкіт, О. Декролі, Е. Клапаред, Е. Мейман, П. Наторп, Е. Торндайк, С. Френе, А. Фер'єр).

Сутність, складники поняття “соціальна компетентність особистості”, шляхи її формування проаналізовані в працях М. Гончарової-Горянської, М. Докторович, Л. Лепіхової, В. Слот, І. Зимньої та ін.

У сучасних умовах кожний фахівець повинен володіти загальними і професійними компетентностями адже компетентність є результатом набуття компетенцій, що відповідає фаховим вимогам у будь-якій галузі. Загально-професійні компетентності набуті під час навчання сприяють ефективній реалізації професійних компетентностей. Серед загальних компетентностей виділяють соціальні, комунікативні, загальнокультурні та універсально-особистісні. Ми вважаємо, що особливої уваги заслуговує соціальна компетентність, яка займає провідне місце. Адже ми підтримуємо думку І. Зимньої про те, що всі компетентності як загальні так і професійні за своєю природою є соціальними.

Проте, стан дослідження формування соціальної компетентності майбутніх фіхівців фізичного виховання та спорту в умовах вищого навчального закладу виявився недостатнім, і таким, що не відповідає вимогам часу, не відображує цілісно й в повному обсязі зміст формування даної компетентності. Тому, для пошуку ефективних шляхів у вирішенні даного питання необхідно визначити умови формування соціальної компетентності майбутніх фіхівців фізичного виховання та спорту.

На нашу думку ефективність формування соціальної компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту в системі фахової підготовки підвищується за умов ознайомлення студентів з концептуальними ідеями щодо соціальної компетентності як основи успішної професійної діяльності; залучення їх до співпраці під час щоденної соціальної взаємодії, здійснення науково-педагогічного супроводу на діагностичній основі та попередньої підготовки викладачів до такої діяльності.

Підсиленням таких умов може стати: науково обґрунтована концепція та структурно-функціональна модель формування соціальної компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту; цілісна система теоретико-

методичного забезпечення такого формування на всіх рівнях його здійснення (теоретичному, методологічному й практичному); забезпечення пріоритетності визначеної мети шляхом наповнення навчальної інформації й практичних завдань соціальним змістом, упровадження спецкурсу “Формування соціальної компетентності у студентів факультету фізичного виховання в умовах вищого навчального закладу”; спрямування вищої освіти на розвиток соціального інтелекту, якостей, досвіду, особистісного зростання.

Припускаючи, що формування соціальної компетентності у постійно змінюваних соціокультурних умовах сприятиме розвитку соціально збагачених знань, умінь і навичок (здатність працювати в команді, пристосовуватись до нових вимог; готовність до прийняття нестандартних рішень; вміння попереджувати і вирішувати конфлікти; володіння емпатією та соціальною перцепцією; комунікативність, ініціативність, гнучкість, відповідальність), вважаємо, що цей процес постає ключовою проблемою. Її вирішення уможливить підготовку висококваліфікованого спеціаліста до соціально-професійної діяльності, швидке входження у професію, соціальну адаптацію й інтеграцію в соціум, який постійно змінюється; допоможе у майбутній професійній діяльності раціонально добирати і застосовувати соціально-виховні технології, методики, стратегію профілактики негативних явищ, вибудовувати здоров'язберезувальну модель поведінки, соціально орієнтовану взаємодію з різними людьми, встановлювати дружні відносини між учнями чи вихованцями, які живуть в різних умовах (сім'я, школа-інтернат тощо), унаслідок чого формуються специфічні риси характеру та поведінки кожної особистості.

З огляду на це, майбутній фахівець з фізичного виховання та спорту має бути компетентним у питаннях, які стосуються впливу фізичної культури та спорту на розвиток особистості, соціальна цінність, яких полягає, в оздоровлені, освіті, є засобом етичного, естетичного, морального виховання; розуміти соціальну природу людини, специфіку її взаємодії, соціалізації, соціальної інтеграції, усвідомлювати суспільно значущі й особистісні життєві проблеми своїх вихованців, проблеми девіантної поведінки дітей та підлітків,

виховання підлітків з особливими потребами тощо; володіти знаннями, вміннями і навичками взаємодіяти в колективі, виховувати соціально-активну особистість.

Уважаємо, що ефективність формування соціальної компетентності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту в умовах вищого навчального закладу залежить від соціальної спрямованості дисциплін професійної, практичної підготовки й вибіркового навчальних дисциплін професійного спрямування, а також створення передумов для більш відповідального й вмотивованого ставлення студентів до своєї освіти. Набуті соціально забарвлені знання мають допомогти майбутньому фахівцеві краще пристосовуватися до нового соціального середовища, підготуватися до включення в систему професійних міжособистісних зв'язків і відносин, нагромадити соціально–професійний і життєвий досвід.

Отже, вважаємо, що формування соціальної компетентності у майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту буде ефективним за умов забезпечення належного соціально орієнтованого науково-методичного рівня освітнього процесу у ВНЗ.

Література:

1. Бачаров В. М. Система формирования социальной компетентности специалиста органов внутренних дел в процессе профессиональной подготовки : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Виталий Михайлович Бачаров. – Ставрополь, 2005. – 405 с.
2. Варецька О.В. Теоретичні і методичні засади розвитку соціальної компетентності вчителя початкової школи у системі післядипломної педагогічної освіти: автореф. дис. д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 / Олена Володимирівна Варецька. – Київ, 2015. – 630 с.
3. Докторович М.О. Формування соціальної компетентності старшого підлітка з неповної сім'ї: Автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.05 – “Соціальна педагогіка”/ М.О. Докторович – К., 2007. – 19с.
4. Зарубінська І. Б. Теоретико-методичні основи формування соціальної компетентності студентів вищих навчальних закладів економічного профілю : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Ірина Борисівна Зарубінська. – Київ, 2011. – 505 с.
5. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании: авторская версия / Ирина Алексеевна Зимняя. – М. : Исслед. центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 38 с.
6. Зязюн І. А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи / І. А. Зязюн // Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи: монографія. – К; Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. – С. 10–18.
7. Касьяненко М. Д. Учебные игры в вузе / М. Д. Касьяненко, Н. А. Недужий // Проблемы совершенствования профессиональной подготовки специалистов: сборник информационных материалов о

передовом опыте. – К. : УМК ВО,1990. – С. 88–92.

8. Формування комунікативних умінь майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення іноземних мов: дис ... канд. пед. наук / Леся Василівна Серман . – Київ, 2011 . – 262 с.